

Evakuacija Tačenskih otokova

Skupina malih, skalnatih otokov, ki jih poznamo pod imenom Tačenski otoki, in ki so oddaljeni komaj 18 milj od kitajske celine, so po naj-novejših vestih že izpraznjeni in namesto Cankajskove nacionalistične vojske prihajajo Maocetungovi vojniki. Ta skupina otokov je skupno 50 otokov proti jugu, in sicer z otokom Macu, Kve-moj in drugimi, predstavlja prednje položaje kuomin-tanskih sil proti ozemlju LR Kitajske. Če bi celinska Kitajska t.j. Maocetungova Kitajska hotela osvoboditi Formozo, bi morala torej predhodno likvidirati te kuomin-tanska oporišča na otočjih Macu in Kve-moj.

18. januarja letos je otok Jikjangan prišel v oblast LR Kitajske in s tem so te enote dobile važno oporišče za nadaljnje operacije proti Tačenskim otokom. Ko so ob koncu januarja Maocetungove vojske sile ponovno napadle Cankajskove čete na Tačenskem otočju, je Maocetungovo topništvo, ki je bilo nameščeno na Jikjangan, izrazilo polne trn kitajskih kuomin-tanskih garnizij na Tačenskih otokih pod stalnim ognjem svojega topništva. Kitajski nacionalisti so torej imeli malo možnosti za obrambo Tačenskih otokov. Izgubili so premoč v zraku in na otok Jikjangan so stalno Maocetungove čete in vojski material. Kuomin-tansko letalstvo se je moralo omejiti le na nočne plete.

Kljub temu pa so bile še vedno v veljavni nasprotujoče si predpostavke o nadaljnji usodi teh otokov. Medtem ko se je govorilo, da imata posadka na Tačenskih otokih ubijati, naj se vbori do smrti in da sam poveljnik posadke general Lijubljani smatra da je obramba otokov možna, se je na drugi strani še prej govorilo o pripravih za izpraznitev Tačenskih otokov.

5. januarja so izjave ameriškega ministrstva za zunanje zadeve in kuomin-tanske vlade pokazale, da je usoda Tačenskega otočja zapečaten. Iz teh izjav se je videlo, da bo odobreno sile ZDA pod vodstvom generala Lijubljani, ki je premetisti kitajskih nacionalističnih vojskarskih sil na Tačena na druge položaje, hkrati da bodo iste sile pomagale tudi izprazniti omejenega osebja, ki želi zapustiti te otokove. Hkrati je bilo objavljeno, da bo evakuacija potekala v skladu s sklepom kongresa, ki je bil potrjen 29. januarja 1943. Vlada ZDA nudila pomoč nacionalistični Kitajski v obrambi ozemelj, ki so pod oblastjo nacionalistične Kitajske in ki jih ZDA smatrajo za izredno važne za obrambo Formoze in Peskadorskih otokov.

Se pred tem izjavljamo se je sicer poveljnik ameriške pacifiške flote admiral Feltz, ameriški flote viceadmiral Alfreddo Flota videlo, da so predprijetne pomorske enote ZDA pripravljene za zagotovitev izpraznitve Tačenskih otokov in da se celo premična flota na področju Formoze in otokov, ki so bili 6. februarja iz pristanišča Formoze evakuirani, da bi se pri evakuaciji nenavadno ve-

Predsednik Jugoslavije Tito se je vrnil s svojega potovanja v Indijo in Burmo. Na Reki ga je dočakala velika množica 120.000 ljudi, da bi ga pozdravila (slika zgoraj). Na spodnji sliki vidimo marsala Tita, ko se na beograjskem kolodvoru pozdravlja s tovaršem Kardejem.

TRŽAŠKO VPRAŠANJE V CHURCHILLOVIH SPOMINIH "Ponud na Balkan". 1944

in načrtin Churchillovih generalov

Proti njemu pa sta imela pomisleke gen. D. Eisenhower in Roosevelt - Listek o kupčiji Churchill-Stalin v Moskvi je hotel Churchill sežgati, Stalin pa je rekel, naj ga shrani

1. V londonskem memorandumu z dne 8. oktobra 1954, ki je prinesel začasno ali morda tudi že stalno ureditev tržiškega vprašanja, je bila za teritorijno razmejitve med ozemljem, ki je prišlo pod jugoslovansko, in ozemljem, ki je prišlo pod italijansko upravo, izuzeni manjših okoličin v prilogi Jugoslavije, odločena Morgantova linija iz leta 1945. Čeprav ta linija ni niti celih deset let stara, je že marsikdo pozabil, kako je nastala. Od tistih pa, ki so jim tedajni dogodki še v živem spominu, je ob londonskem sporazumu ta ali oni v mislih ali pa tudi v besedah zopet ogreval vprašanje, zakaj se je leta 1945 jugoslovanska vojska umaknila na usodno linijo, češ da bi to morda bil rešen tržiški vprašanje za Slovence in Jugoslovane drugačn.

Dogodki sami so še presneti in tudi ustrezna dokumentacija ni še na razpolago, da bi jih mogli prikazati popolnoma. Zaradi tega ne bomo v naslednjem podati zgodovinsko kritičnega prikaza teh dogodkov, temveč jih bomo skušali samo osvetliti na osnovi beležk iz tujih arhivov. V Churchillovih šestem zvezku svojih spominov, ki nosi podnaslov "Triumph in tragedy" in ki je izšel lanske leto, Churchill je očitno že od začetka vojne imel pred očmi tudi vprašanje Trsta in Istre, saj se je o tem predmetu razgovarjal s predsednikom ZDA Rooseveltom že leta 1943 ob končnici v Teheranu. Tam, leta 1944 pa je to področje postalo aktualno v zvezi z vojaškimi operacijami v Italiji in Evropi sploh. Tako sta meseca junija tega leta ZDA zrušile pravilna stališča, ki jih je Angleški sklenila pripraviti izkrcanje (amibijsko operacijo) v Sredozemlju, in sicer ali v južni Franciji ali v Biskajskem zalivu ali pa na zgornjem koncu zahodnega pristanišča, ki ga je angleški general Sir Henry Maitland Wilson izjavil, da se mora nadaljnje prodiranje v Padsko dolino podpreti z amibijsko akcijo proti italiskemu polotoku, ki ga obkrožuje Severni Jadran, bi nudi najboljšo perspektivo za prodiranje skozi Ljubljansko kotlino in v Avstrijo in na Madžarsko in s tem za ular na Nemčije. Maršal Sir Harold Alexander je bil na načrt odobral. Wilson je računal, da bi tri divizije, pripeljene po morju, in dve diviziji, pripeljene po zraku, zadostovale za zavzetje Trsta in začetku septembra 1944.

Proti tej akciji, ki sta jo imenovala "spod na Balkan", pa sta imela pomisleke ameriški general Dwight Eisenhower in sam tedajni predsednik ZDA Alexander. Čitač spominov Maršala Smutsa, da sta pri svojem sklepu pozabila na faktor čas, češ da za hiter konec vojne je treba voditi veliko strategijo. Maršal Alexander je Ljubljano zahteval preveč časa. Zaradi tega se nista strinjala s tem, da bi četa ZDA sodelovala pri "spod na Balkan" in menila, da tudi Francija ne bi mogla stati na svojih francoskih četi na tem področju.

Hiter napredovanje sovjetske vojske proti Balkanu poletu 1944 je Churchill povzročilo nove skrbi; zato si je prizadeval, da bi se vzhodni deli na tem ozemlju, Zaradi tega ni bil proti predlogu Sovjetske zveze, da naj bi Romunija bila pod sovjetskim, a Grčija pod angleškim vodstvom. Proti temu imajo interese sferam pa so bili tudi ZDA.

Glede Jugoslavije pa si je Churchill zelel neposrednega razgovora z maršalom Titom. Sestala sta se sredi avgusta v Villi Rivaultovi v Neaplju. Čeprav dan je Churchill, karž na zemljevid Istre, vprašal maršala Tita, od kam bi lahko prišle jugoslovanske čete pri sodelovanju, ako bi se izkazale sposobne, Churchill je bil v zvezi s tem, da bi se avtomatično uknila italijanska suverenost nad tem ozemljem. Ker bi se zavezniki okupacijske sile v Severni Italiji, Avstriji in Madžarski vložili v zavezanost, izjavil je, da bi moral imeti varne prometne zveze pod angleško zaščito na poti Ljubljana-Maribor-Grade. Pri izvedbi tega načrta pa naj bi sodelovale jugoslovanske oblasti.

Zaradi te spomence se je Churchill pisno pritožil pri Churchill, zato je ta naslednji dan v prisotnosti dr. Subasića in angleškega poslanca pri jugoslovanski vladi "Enterprise" izjavil, da se po ložar Istre ne sme predjudicati, češ da bi morala o izključitvi Istre izpod italijanske suverenosti odločiti mednarodna konferenca ali v primeru, da ne bi bilo, se ustanek velikih sil, katerim bi Jugoslavija razločila svoje zahteve. Poudarjal je, da so zavezniki vladne proti teritorialnim spremembam v vzhodni Evropi. Zaradi tega bi bila nemogoče, da pride to ozemlje pod zavezniki vojsko upravo, čim bi bilo osvobojeno od Nemcev.

Churchill je dalje vztrajal pri izkrcanju v severnem Jadranu in je konec avgusta pisal Roosevelt, da bi prihod močne zavezniki vojske v Trst in Istro v štirih ali petih tednih imel učinek, ki bi bil veliko več kakor samo izkrcanje. Zaradi tega je, da bi Titovo ljudstvo pričakoval v Istri.

Z vsem poudarkom pa je Churchill zastopal ta načrt na sestanku z Rooseveltom v Kuebecu v Kanadi sredi septembra 1944. Umetljeval je svoj predlog s tem, da je za zavzetje Dunaja in za prodiranje proti prodiranju sovjetske vojske na Balkan, potrebno okupirati Trst in Istro in Reko. Ameriški generalni štab je bil pripravljen odstopiti nekaj ladij za izkrcanje, ki so bile tedaj zaposlene v Južni Franciji. Vendar je ameriški admiral J. King opozoril, da bodo te vojne ednice kmalu uporabili na Vzhodu pri napadu na Rangoon; zaradi tega bi se moral pričeti naskok na Istro

UMETNO OSEMENJEVANJE ŽIVALI IN NJEGOVA VSESTRAJNA PREDNOST

V Ljubljani, Celju, Ptuj in Murski Soboti središča za umetno osemenjevanje goved

Dober plemenski bik, ki ga uporabljajo za umetno osemenjevanje, more dati v enem letu prav toliko potomcev kot 30 do 40 bikov, ki jih uporabljajo le za naravno priščanje - V Italiji so uporabili tudi seme, ki so ga z letalom pripeljali iz Amerike

Pod izrazom umetna osemenjevanje navadno razumemo vnos semena (sperme), ki vsebuje semenične (spermatozoidne) celice, ki se vstave v spolne organe, ki ne ležijo daleč od mesta, kjer se spermatozoid sreča z jajčno celico. Vnos semena, to je osemenjevanje, je pogoj za oploditev; vendar vsaka osemenitev ne vodi do brejosti. Bistvo umetnega osemenjevanja je isto kot pri naravnem spolnem aktu, saj gre v obeh primerih za to, da se jajčice oplodi. Z izrazom umetna osemenjevanje hočemo le poudariti, da je možno seme priložiti v spolne organe po, potredovanju človekove roke na način, ki je drugačen kot pri naravnem parjenju.

Način osemenitve oziroma osemenjevanja je odvisen od oblike lastnosti in zgradbe spolnih organov. Moško seme, tako razredčeno kot nerazredčeno, moremo vnašati v različne dele ženskih genitalij; v nožnico, v maternične robove.

Freden sprejemamo o delu samemu, naj nastoje prednosti, ki jih ima umetno osemenjevanje živali pred naravnim priščanjem.

1. Z umetnim osemenjevanjem imamo večkrat do petkrat več potomcev, kot pri naravnem priščanju. To je posledica večje vitalnosti semena, ki se zaradi bolezenskih sprememb v rodilih ne more obrežiti z naravnim priščanjem. Tako na primer pri različnih vrstih v nožnici z direktnim vnosom semena, ki se zaradi bolezenskih sprememb v rodilih ne more obrežiti z naravnim priščanjem.

2. Z umetnim osemenjevanjem imamo večkrat do petkrat več potomcev, kot pri naravnem priščanju. To je posledica večje vitalnosti semena, ki se zaradi bolezenskih sprememb v rodilih ne more obrežiti z naravnim priščanjem.

3. Pri umetnem osemenjevanju se kvaliteten plemeniški izkoristek pri najbolj racionalno, ker se more z enim ejakulatom osemeniti večje število samic, ne da bi se pri tem seme zelo škodljivo, obenem pa varuje semence pred direktno sončno svetlobo v primerih, ko se seme odvzema na prostem.

Po odvzemu postavimo zbirnik (to je običajna epruveta) iz močnega stekla s semetom vred v vodno kopol 37 stop. C. nato pa ocenjujemo lastnosti dobljenega ejakulata. Za osemenjevanje se namreč uporablja samo kvalitativno seme, ki mora zadržati strogo postojanost pri strogo postojanost.

Seme ocenjujemo makroskopsko in mikroskopsko, včasih pa njegovo vitalnost ocenjujemo s posebnimi kemijskimi reakcijami. Makroskopsko nam zanimajo količina semen, njegova barva, vonj, prozornost in gostota. Nenormalna barva ali vonj semena namreč kaže na bolezensko stanje v spolnih organih samca. Tako seme brez pomisleka zavrzemo. Z mikroskopsko preiskavo, ki se vedno izvaja v prvem mestu med preiskavo semena, pa ugotavljamo intenziteto in način gibanja, anabiozo, smrt, motnje v gibanju, resistenco, trajanje življenjske dobe, pa tudi število in obliko semenčic.

Samci različnih živalskih vrst dajejo različno velike količine semena, a tudi koncentracija semenčic je pri različnih vrstah različna. Tako more na primer merjasec priti s enim ejakulatom oddati do pol litra in še več semenske tekočine. Pri zrebču se volumen ejakulata giblje med 30 do 60 kub. cm. Preizkuševalci se odlikujejo z izredno majhno količino izločenega semena; pri ovnu ne presega 1 do 2 kub. cm. pri biku pa ne 4 do 7 kub. cm. Koncentracija semenčic pa je v zadnjih dveh navedenih primerih ogromna: 3.900-kratnem projekciji se opažajo prvi večje napake v filmu. Trak, ki ga uporabljamo sedaj, se sme zviti le 24-krat in ne vzdrži več kot 1400

umetno osemenjevanje, more torej dati v enem letu prav toliko potomcev kot 30-40 bikov, ki jih uporabljamo le za naravno priščanje. Z umetnim osemenjevanjem se torej lahko veliko prihrani pri stroških za vzdrževanje plemenskih, saj, ker sam zaleže za tričetrt drugih.

V ilustraciji naj navedemo šestje, da približno 10 odst. vseh krav v Sloveniji osemenjuje s semenom tridesetih bikov.

Hranjenje semen

Da pa namenom umetnega osemenjevanja laže zadoščamo, vsak kvaliteten ejakulat, ki smo ga že ocenili, po predhodni, počasni ohladi na sobno temperaturo razredimo s posebnim tekočinami. Te so sestavljene iz določene količine jajčnega rumenjaka, ki mu dodamo strogo odmerjene množine natančno pripravljenih izotoničnih pufer-skih raztopin. Z dodajanjem razredilne vode je zvedamo volumen ejakulata, kar omogoča lažje razdelitev semena v manjše doze, temveč dodajamo tudi hranilne snovi, tako da semenice ostanejo dalj časa žive in sposobne za oploditev.

Pri razredčevanju semena pazimo na to, da doza razredčene semena, ki je namenjena za enkratno osemenjevanje, je 1 kub. cm. vsebuje zadostno število semenčic, da omogočimo razredčeno seme, ki ga uporabljamo za

oddelek Veterinarskega znanstvenega zavoda, se ohlajno bikovo seme pošilja dnevno 14 osemenjevalnim postajam. Vsak teden se tu pripravijo semena za približno 600 krav. Podobno tudi ostali osemenjevalni centri v Sloveniji pripravljajo seme svojim precej številnim osemenjevalnim postajam. Do konca leta 1954 je bilo v Jugoslaviji osemenjevalnih približno 25.000 krav in toliko krav predstavljajo približno 10 odst. vseh krav v Sloveniji. Neuporabljeno seme se zaradi kontrole vrata v centre, ki vodijo strogo evidenco o številu osemenitev.

Za osemenitev vseh teh krav in toliko imajo vsi centri skupaj na razpolago 30 bikov. Zmogljivost navedenih ustanov za produkcijo razredčene semena bi se torej mogla v primeru je znatno zvišati.

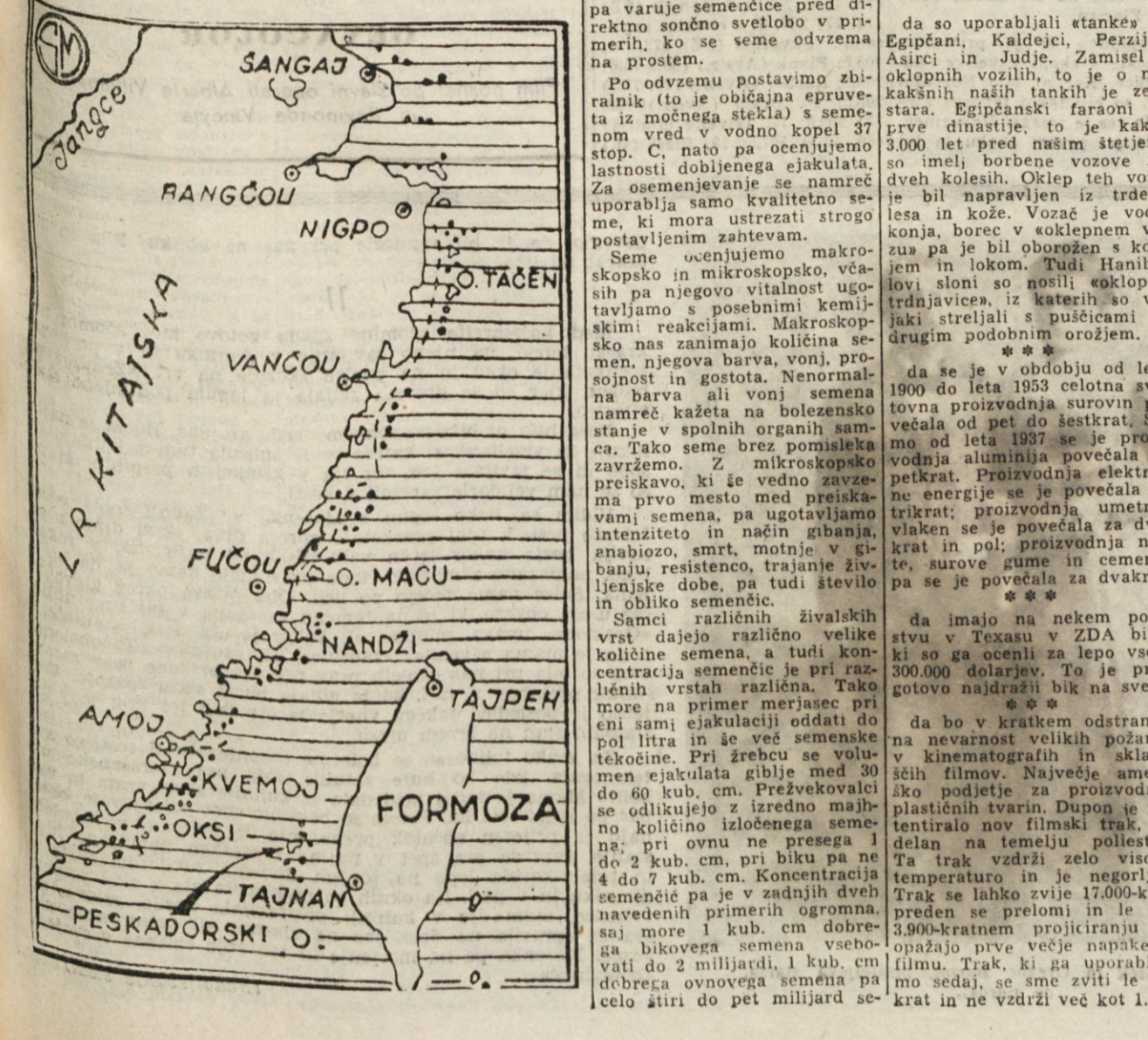
J. Senegačnik

(iz "Proteusa", št. 6-1955)

Mrzel val v ZDA

Kakor poročajo je zajel mrzel val večino predelov ZDA, in povzročil smrt 10 ljudi. Temperatura je naglo padla. Več od kanadske meje do Mehikanskega zaliva je padlo pod ničlo tudi na južnih področjih, kakor v državah Kentucky, Georgia, Alabama in Mississippi. V severnih državah je temperatura zelo nizka.

Zanimivo je, da semenice brez škode preneso ugreje s temperature konserviranja na telesno temperaturo, tako da terenski osemenjevalci lahko brez nevarnosti vbrizgujejo ohlajeno seme v ženske spolne organe. Zanimivo je, da semenice brez škode preneso ugreje s temperature konserviranja na telesno temperaturo, tako da terenski osemenjevalci lahko brez nevarnosti vbrizgujejo ohlajeno seme v ženske spolne organe. Zanimivo je, da semenice brez škode preneso ugreje s temperature konserviranja na telesno temperaturo, tako da terenski osemenjevalci lahko brez nevarnosti vbrizgujejo ohlajeno seme v ženske spolne organe.

ALI VEŠ...

da so uporabljali etanke že Egipčani, Kaldelci, Perziji, Asirci in Judje. Zamise pa o nekakšnih naših tankih je zelo stara. Egipčanski faraoni iz prve dinastije, to je kakih 3.000 let pred našim štetiem, so imeli borbene vozove na dveh kolesih. Oklep teh vozov je bil nastavljen iz trdega lesa in kože. Voz je vodil konja, borec v oklepnem vozov pa je bil oborožen s kopjem in lokom. Tudi Hanibalovi sloni so nosili oklepne trdnjavice, iz katerih so lahko streljali s puščicami in drugim podobnim orožjem.

da se je v obdobju od leta 1900 do leta 1953 celotna svetovna proizvodnja surovin porabljena od pet do šestkrat. Svetovna proizvodnja je proizvodnja elektrike, ki je povečala za petkrat. Proizvodnja električne energije se je povečala za šestkrat; proizvodnja umetnih vlaknen se je povečala za devetkrat in pol; proizvodnja nafkrate in pol; proizvodnja cimenta pa se je povečala za dvakrat.

da imajo na nekem posestvu v Texasu v ZDA bika, ki so ga ocenili za vredno vsoto 300.000 dolarjev. To je prav gotovo najdražji bik na svetu.

da bo v kratkem odstranjeno na nevarnost velikih požarov v kinematografih in skladiščih filmov. Največje ameriško podjetje za proizvodnjo filmov, ameriški Dupon je v tujino preneslo nov filmski trak, izdelan na temelju poliestra. Ta trak vzdrži zelo visoko temperaturo in je negorljiv. Trak se lahko zvije 17.000-krat preden se prelomi in je pri 3.900-kratnem projekciji se opažajo prvi večje napake v filmu. Trak, ki ga uporabljamo sedaj, se sme zviti le 24-krat in ne vzdrži več kot 1400

boljši od cirkonija in oklep strojev na atomski podmornici. Nautilus je dejanski izum, hafnija, kar pomeni, da ni podmornica "Nautilus" ne bila tako popolna, če bi se "Enterprise" ne potopil. V onih 6 mesecih, ki so jih graditelji izgubili zaradi požara pri "Enterprise", so prišle na ložar Istre ne sme predjudicati, češ da bi morala o izključitvi Istre izpod italijanske suverenosti odločiti mednarodna konferenca ali v primeru, da ne bi bilo, se ustanek velikih sil, katerim bi Jugoslavija razločila svoje zahteve. Poudarjal je, da so zavezniki vladne proti teritorialnim spremembam v vzhodni Evropi. Zaradi tega bi bila nemogoče, da pride to ozemlje pod zavezniki vojsko upravo, čim bi bilo osvobojeno od Nemcev.

Churchill je dalje vztrajal pri izkrcanju v severnem Jadranu in je konec avgusta pisal Roosevelt, da bi prihod močne zavezniki vojske v Trst in Istro v štirih ali petih tednih imel učinek, ki bi bil veliko več kakor samo izkrcanje. Zaradi tega je, da bi Titovo ljudstvo pričakoval v Istri.

Z vsem poudarkom pa je Churchill zastopal ta načrt na sestanku z Rooseveltom v Kuebecu v Kanadi sredi septembra 1944. Umetljeval je svoj predlog s tem, da je za zavzetje Dunaja in za prodiranje proti prodiranju sovjetske vojske na Balkan, potrebno okupirati Trst in Istro in Reko. Ameriški generalni štab je bil pripravljen odstopiti nekaj ladij za izkrcanje, ki so bile tedaj zaposlene v Južni Franciji. Vendar je ameriški admiral J. King opozoril, da bodo te vojne ednice kmalu uporabili na Vzhodu pri napadu na Rangoon; zaradi tega bi se moral pričeti naskok na Istro

da namerava ameriški industrijski Link odpotovati s svojimi ženo na otok Haiti da bi tam potegnil iz mrtva Kolumbovo karavelo "Santa Maria". Kot je znano, je Kolumbova karavela naletela na neko karolsko čer v bližini otočja Haiti in ameriški industrijski Link, ki je zna, tudi kot dozdaj, je bil v bližini otoka. Zaradi tega je, da bi Titovo ljudstvo pričakoval v Istri.

Z vsem poudarkom pa je Churchill zastopal ta načrt na sestanku z Rooseveltom v Kuebecu v Kanadi sredi septembra 1944. Umetljeval je svoj predlog s tem, da je za zavzetje Dunaja in za prodiranje proti prodiranju sovjetske vojske na Balkan, potrebno okupirati Trst in Istro in Reko. Ameriški generalni štab je bil pripravljen odstopiti nekaj ladij za izkrcanje, ki so bile tedaj zaposlene v Južni Franciji. Vendar je ameriški admiral J. King opozoril, da bodo te vojne ednice kmalu uporabili na Vzhodu pri napadu na Rangoon; zaradi tega bi se moral pričeti naskok na Istro

